

BİLGİ SİSTEMİNİN İŞ STRATEJİSİ VE TİCARİ AVANTAJ SAĞLAMAK İÇİN KULLANILMASI

İsmail Özmen

Özet - Makalede, iş hayatında rakiplere karşı avantajlar elde edebilmek için bilgi sistemini kullanmanın gerekliliğine yer verilmiştir. Bunun için yönetim tarafından yapılacak olan başarılı ve etkili planlarla yeni misyonlar üstlenilmiştir. Bilgi sistemlerini kullanmanın sonucunda şirketlere sürekli kendilerini yenileme gerekliliği ortaya çıktığı anlatılmaktadır. Firmalar arası rekabette önde yer alabilmenin koşulu bilgi sistemini kullanmadan geçmektedir. Bilgi sistemini kullanmada başarısızlığa uğrayan firmalar rekabet edemezler ve başka işletmelere bağımlı kalırlar ve onların uydusu olurlar. Bilgi sisteminin faydalı olabilmesi için bilgi sisteminin strateji planlarını çok iyi yapmak gerektiği anlatılmıştır.

Anahtar Kelimeler - Bilgi Sistemleri, Yönetim Stratejisi, Bilgi Sistemleri Stratejisi, Ticari Avantaj

Abstract - In this paper, the necessity of using information systems to get advantages against the rivals in work life is stated. Therefore, new missions fitted out with successful and effective plans which are made by the administration are undertaken. By means of using information systems, the firms are told the necessity of renewing themselves continually. The condition to get a leading place in the rivalry between the firms can be obtained by using information systems. The firms that fail to use information systems can not complete and remain dependent and become their satellite. The necessity of making strategy plans of the information system very well, in order to be helpful is emphasized.

Key Words : Information System, Management Strategy, Information System's Strategy, Commercial Advantages

I. GİRİŞ

Firmaların rakiplerine karşı avantajlar elde etmek için bilgi sistemleri üzerine araştırma ve geliştirme yapmaları gerekir.

Bu sistemler genellikle stratejik bilgi sistemleri olarak adlandırılır. Bu bilgi sistemlerinin idari planlama ve yönetimdeki kullanımı iş operasyonlarını daha etkili ve başarılı kılmaya yöneliktir. Ama bu güc (bilgi sistemlerinin) rekabete dayanan avantaj elde etmek için kullanılmaktadır. Bir çok büyük firma stratejik bilgi teknolojinin yardımıyla rekabete dayanan etkin avantajlar sağlamıştır.

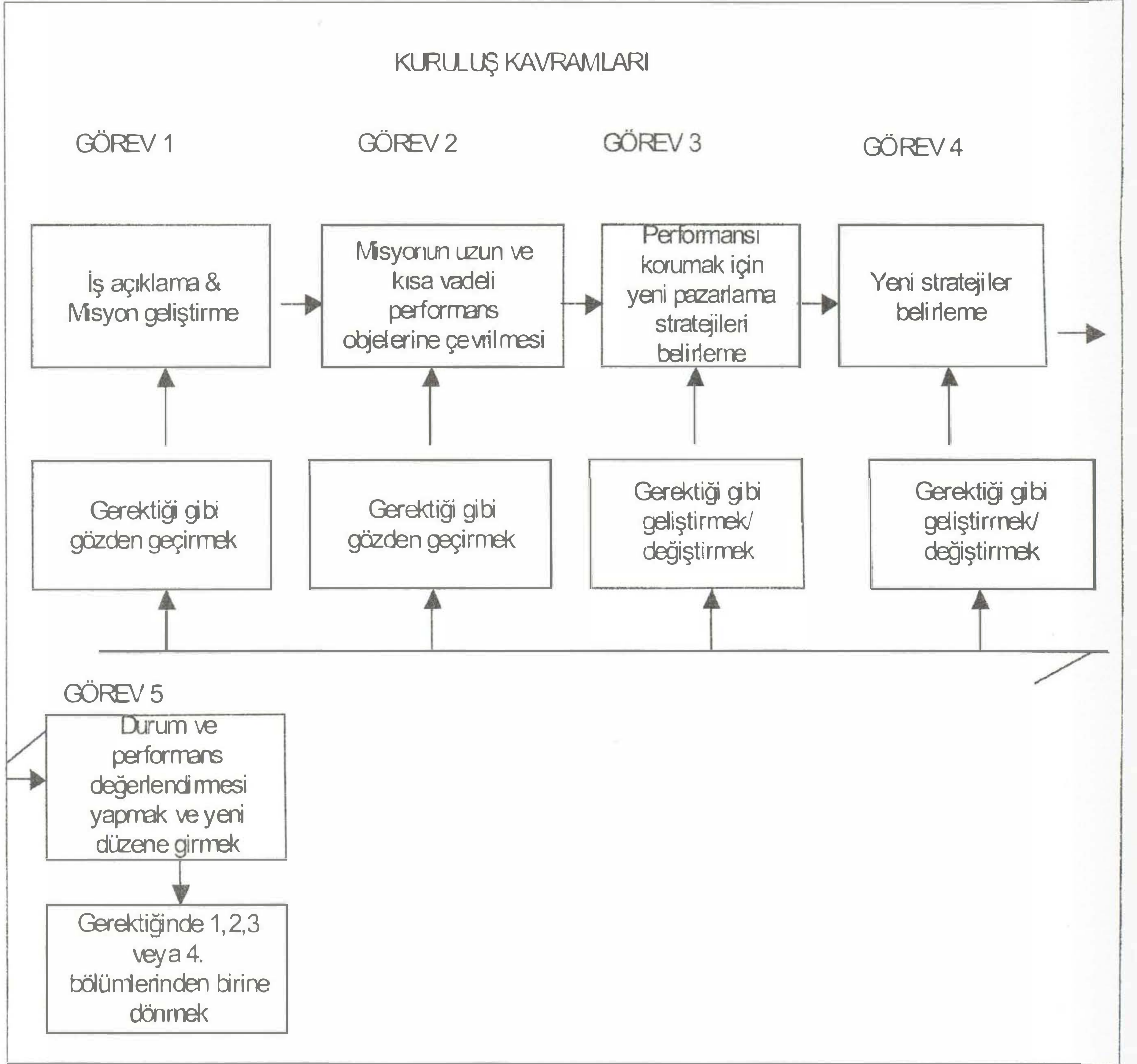
Bir şirket için bilgi sisteminin rekabet hayatında avantajlar elde etmek için kullanılmasında strateji, şirketin izlediği iş stratejilerinin en önemlisi olmalıdır. Bu sebepten dolayı bir sonraki bölümde iş stratejilerinin geliştirilmesini tartışacağız. Daha sonra rekabetten doğan avantajlar ile rekabetin gerekliliği arasındaki farklılığı inceleyeceğiz. bir sonraki aşamadaysa şirketlerin rekabetten doğan bilgi sistemi stratejilerini geliştirmenin yollarını araştıracağız. ve son olarak avantaj sağlamak için kullanılan bilgi sistemlerinin ortaya çıkaracağı risklere bakacağız.

II. İŞ STRATEJİSİNİ GELİŞTİRMEK

Bir organizasyonun iş stratejisi yönetimi tarafından başarılı bir organizasyon performansı sağlamak için planlanan hareket ve yaklaşımla ilgili plandır. Bu strateji yönetiminin başarılı olmak için uyguladığı etkili bir plandır. iş stratejisi birbirleriyle ilişkisi olan beş bölümden oluşuyor [1]. İlk olarak yönetim işle ilgili yeni fikirler üretmeli ve ileriye görebilmelidir. Böylelikle yeni misyonlar yaratabilir. Bilgi sistemi de bu misyonun en önemli parçasıdır. Bir petrol şirketi görevinin sadece taşıma şirketlerine (nakliye şirketlerine) benzin sağlamak değil aynı zamanda taşımayla ilgili bilgi sağlamak olduğunu düşünmeli. Değişmeyen işlemlerden biri olan

benzin istasyonunun doldurulma işlemi, ücret, mesafe ve kargo ile ilgili bilgiler benzin şirketinin bilgisayar sistemine işlenip bütün bunlar ve diğer gerekli bilgiler bilgisayar sistemine işlenmeli. Bütün bunlar ve diğer gerekli bilgiler bilgisayara verilen datalar arasında taşıma şirketleri tarafından hiçbir ücret ödemedi elde

edilebilir. Böylece taşıma şirketleri kendilerine gerekli olan yapı ve diğer bilgileri kendisine bu kolaylığı sağlayan şirketten teminin yardımıyla misyonunu belirleyebilir. Bu sistem ona diğer şirketlere karşı açıkça görünen avantajlar sağlar.

Şekil 1 : Yönetim Stratejisinin 5 görevi [2].

Yönetim Stratejisi sürecinin ikinci bölümünde misyonun kesim olarak uzun ya da kısa vadeli performans objelerine çevrilmesi işlemi var. Bu objeler somut olmalı ve objeler karşısında organizasyonlar açıkça ölçülebilir performans hedeflerini belirtmelidir. Firmayla birlikte olan her örgütsel ünite kendi objelerini destekleyen yeni objeler üretebilmeli.

Üçüncü bölümü ise hedeflenmiş performansı sağlamak için gerekli stratejiyi belirlemek ve düzenlemek. Bu basamakta stratejik planların ayrıntılarına şekil veriliyor. stratejiyi belirlemek çok güçlü bir girişimci ruhu ister. Yönetici yeni girişim için yatırılacak kaynaklar ve alınacak riskler konusunda karar vermeli. Tabiki bütün strateji sırf yeni girişime dayanmıyor. Stratejinin büyük bir bölümü şirketin geçmişte kullandığı ve hala en iyi şekilde kullanmakta olduğu yaklaşımına dayanıyor. Bu safhada bilgi sisteminin ticari avantaj elde etmek için kullanılmasını dikkatlice incelemek gerekir. Örneğin bilgi üretiminin geliştirilmesi bir şirketin mal ismarlanmasını kolaylaştırır ve rakip firmaya karşı çok önemli avantajlar sağlar.

Yönetim stratejisinin bir diğer bölümünde ise sıra seçilmiş olan stratejiyi en etkili ve başarılı bir şekilde tamamlama ve icra etmeye geliyor. Bu bölüm yönetim stratejisinin en komplike ve en çok zaman harcanan bölümü, stratejik plan geliştirmek nispeten daha kolay. Yeni bir bilgi sistemi hazırlama bir örgütsel değişim süreci anlamına geliyor. Bilgi sisteminin gelişmesine yönelik kesin yaklaşımlar diğerlerinden daha da başarılı oluyor.

İş stratejisi sürecinin son bölümünde ise performansı değerlendirme, durumu tekrar gözden geçirme ve ilk dört bölümde yapılan bir yanlışlık varsa onları düzeltme işlemleri yapılıyor.

Bilgi sistemi bu bölümde de çok önemli bir rol oynuyor. çünkü organizasyonun performansını değerlendirmek için gerekli olan bilgileri temin etmemizi sağlıyor.

Özetleyecek olursak iş stratejisi bir şirketin başarısı için çok gereklidir. Bilgi sistemi her geçen gün biraz daha önem kazanarak iş stratejisinin en önemli unsurlarından biri haline geliyor. Şirketler bilgi teknolojisinin kendilerine sunduğu avantajları elde etmek isterlerse bu teknolojiyi iş stratejilerinin her alanında kullanarak bir anonim şirketi haline gelebileceklerinin farkındalar. Bilgi sistemi organizasyonların en önemli ürünü ya da hizmeti haline gelebiliyor.

III. TİCARİ AVANTAJA KARŞI TİCARİ GEREKLİLİK

Bir Firmanın rakip şirketlere karşı avantaj sağlayacak stratejilerine bakmadan önce ilk olarak rekabetten doğan avantajlar ile rekabetin gerekliliğini birbirinden ayırmalıyız. Bilgi sisteminin sunduğu rekabetten doğan stratejik avantajlar bize her zaman kendimizi yenileme, durmadan gelişerek rakiplerimizin her zaman önünde olma olanağını sunuyor. Örneğin bir şirketin piyasa payının artmasını sağlayan bir sistemin ana rakiplerine karşı avantajlar sağlar. Diğer taraftan bilgi sisteminin rekabetin gerekliliği için kullanılması, bilgi teknolojisine sadece rakiplerle yarışabilmek için başvurulduğunu gösteriyor. Mesela şu anda birçok bankanın otomatik vezne makineleri var. Bundan dolayı bankalar düzenli olarak bu makinalara para yatırılıyorlar. Bunun nedeni sırf kazanacakları avantaj değil rekabetin getirdiği bir zorunluluk olmasıdır.

Rekabetin avantajı ve gerekliliği arasındaki fark işte bu kadar önemlidir. ikisinin arasındaki fark şirket sahiplerinin amaçlarını, isteklerini gerçekleştirmek için kabul etmek zorunda oldukları risklerin miktarında yatıyor.

Bilgi sistemi başarılı olmadığı takdirde ticari avantajlar elde etmek için başvurduğumuz bilgi sistemi size çok büyük zarar getirebilir.

Buna karşılık ticari avantajlar elde etmek isteyen bir şirket sistem başanlı olduğu takdirde çok fazla kazanç elde edebilir. Diğer taraftan ticari gereklilik nedeniyle bilgi sistemini uygulamak, şirketin rakipleriyle yarışabilmek için başarısından etkilendiği başka bir şirketin geliştirdiği tekniği kopya etmek demektir. Bu yaklaşımın rakibinin sisteminin aynıysa onunla yarışacak belkide çok önemli düzeyde ticari kayıplar elde edebilir. İki yaklaşımda doğru. Gerçekte bir çok firma kendinden çok daha girişken ve risk almayı göze alan şirketleri göz önüne alarak bu iki yaklaşımın (rekabetin doğurduğu avantajlar & ticari gereklilik) sentezini yapıp kendi şirketlerinin bünyesinde kullanılmaktadır.

IV. BİLGİ SİSTEMLERİ PROJELERİNDE BAŞARISIZLIĞA UĞRAMA

Genelde insanlar doğası gereği gerçekleşmesi zor beklentilere sahiptirler. Sermaye üzerinde yetki sahibi ortaklarda böyledir. Çok az bir bilgiyle teknolojiye kim sahip olabilir ki? Böyle bir durumda olanlar gelecek içersinde rekabet edemezler.

Bilgi içinse telekomünikasyona ihtiyaç duyulur. Bilgi sistemleri için özel kadrolar oluşturulmalıdır. Aksi takdirde kendileri bir dev olmak yerine başka işletmelere bağımlı kalıp, onların uydusu olurlar. Yeterince başarı

için teknolojiye ihtiyaç vardır [3].

V. TİCARİ AVANTAJ SAĞLAMA STRATEJİLERİ VE ETKİLİ FAKTÖRLER

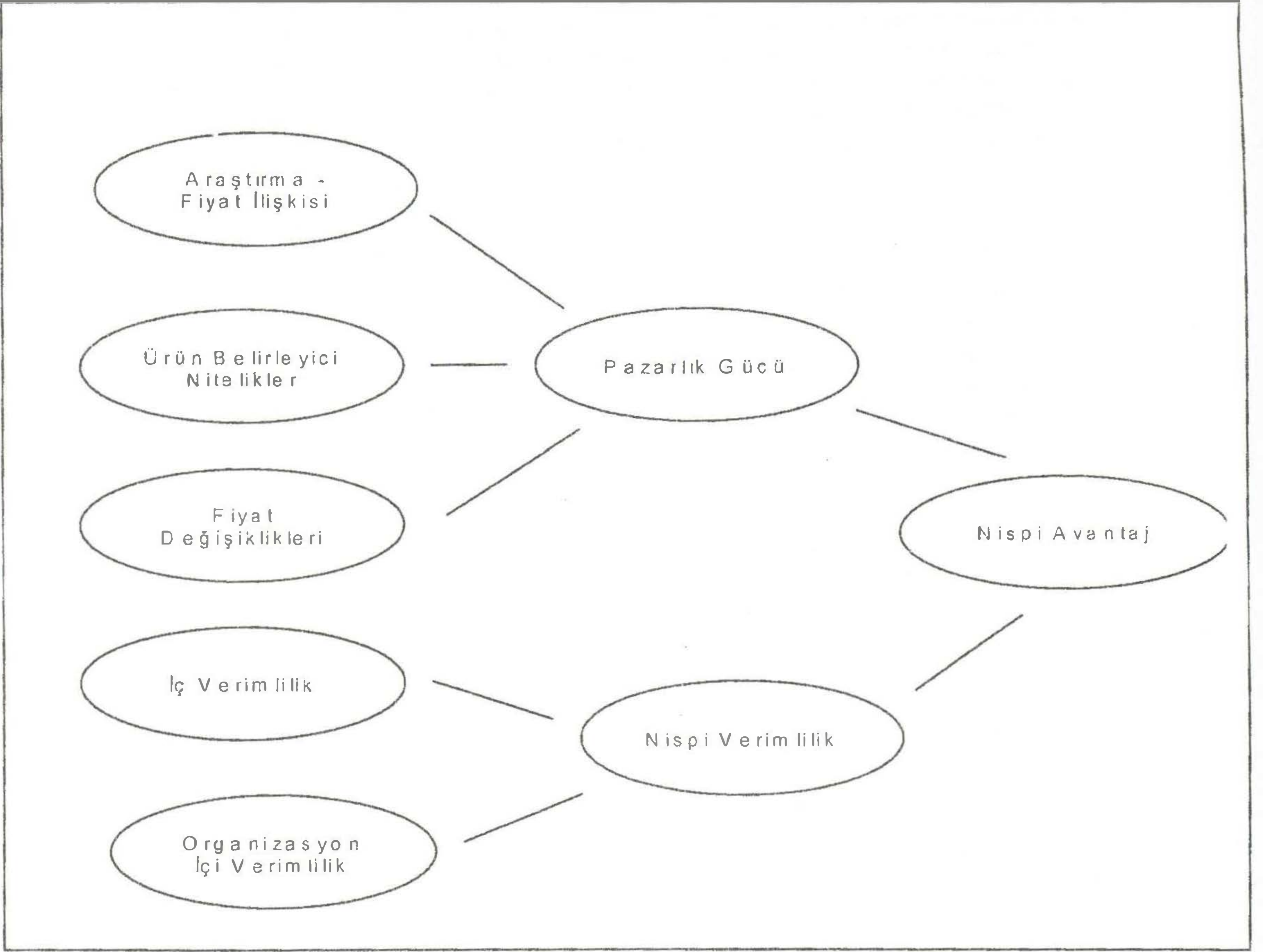
Ticari avantaj sağlamada iki önemli faktör rol oynar.

1. Nispi Verimlilik
2. Pazarlık Gücü

Her iki faktör de etkilidir ve temel faktörlerdir. İşletme mal ve/veya hizmetlerin fiyatını rakiplerinden daha

düşük tutmalıdırlar.

Fiyat oluşumunda müşterilerde belirleyici rol oynarlar. Burada tabiki ürünün niteliği önemlidir. Fiyat değişimleri müşterileri de, tedarikçileri de ilgilendirir. Fiyat düzeyi firma içi verimliliği de etkiler [4]. Ticari avantaj sağlamak için stratejilerde değişiklikler yapmak gerekebilir.

Şekil 2. Ticari Avantaj Sağlamada Etkili Faktörler [4].

VI. TİCARİ AVANTAJ İÇİN BİLGİ SİSTEMLERİNİN KULLANIMINDAKİ RİSKLER

VI. 1. Bilgi Sistemleri Stratejisi İçin Planlama

- 1.) Güvenli yönetim desteği ve ticari avantaj stratejisi için bilgi sistemlerinin kullanımı bir bakış açısı olarak yönetim tanımına dahil edilmiştir.
- 2.) Bilgi Sistemleri stratejisindeki gelişmeler üretimde bir mekanizma yaratmıştır.

Bu görevleri başarmak için 5 stratejik bilgi sistemi planlanmıştır [5].

Safha Aktivite

1	Stratejik Bilgi Kavramını Tanıtmak
2	Bilgi Yönetimi için yeni nesil görüşler taşımak
3	Bilgi Yönetimini yürütmek için yeni görüşler ortaya koymak
4	İşin yürütümü için stratejik bilgi sistemleri ortaya koymak
5	Şirketin iş planları için yeni nesil görüşler ortaya koymak

Bilgi sistemleri sayesinde şirketler başarıya ulaşmışlardır. Aksi takdirde bilgi sistemlerinden yararlanmayanlar başarısız olacaktır.

Bilgi sistemleri Stratejilerinin uygulanmasında birçok zorluklar vardır. Yöneticileri bu zorluklar beklemektedir.

Böylece yöneticiler görevlerinde risklerin farkında olmalı ve firmanın kapasitesini iyi bilmeliler. Burada dikkat edilmesi gerekli özellikler şöyledir.

- 1.) Parasal kaynaklar
- 2.) Karmaşık, gelişmiş teknolojiler
- 3.) Örgütlenme esnekliği
- 4.) Bilgi sistemleri stratejilerinin gerçekleştirilmesinde yapısal değişiklikler yapılabilir [6].

VII. SONUÇ

Bilgi sistemini kullanan şirketler başarılı olurlar. Bilgi sisteminin ticari avantaj sağlanması için seçilmiş olan stratejiyi başarılı bir şekilde tamamlamalı ve icra etmelidir.

Bilgi sistemini kullanmak rekabetin getirdiği bir zorunluluktur.

Bilgi sistemleri stratejilerinde iyi gelişmeler ve güçlükler, karlılık değerlendirilmeli, firmalar bilgi sistemleri stratejilerinden yararlanmayı kaçınılmaz görmelidirler.

KAYNAKLAR

- [1] THOMPSON, A.A. - STRICKLAND, A. J., III, Strategic Management Concepts and Cases Homewood, IL: Richard D. Irwin, 1990, s. 3,4-13
- [2] THOMPSON, A.A. - STRICKLAND, A. J., III, Strategic Management Concepts and Cases Homewood, IL: Richard D. Irwin, Reprinted with permission from A.A. Thompson, Jr. And A.J. Strickland, III. Strategic Management Concepts and Cases, Homewood, IL: Richard D. Irwin, 1992, s.4
- [3] COMPUTERWORLD (Şubat 25, 1991), Copyright 1991 by C. W. Publishing, Inc., Framingham, MA 01701., 1991, S. 61,64
- [4] BAKOS, J. Y. - TREACY, M.E. , "Information Technology and Corporate Strategy: A Research Perspective," MIS Quarterly (Haziran 1986), Copyright (1986) by The Society for Information Management and The Management Systems Research Center at the University of Minnesota., 1986, 107-119
- [5] RACKOFF, N. - WISEMAN, C. - ULLRICH, W. A., "Information Systems for Competitive Advantage, Implementation of Planning Process," MIS Quarterly (Aralık 1985), S. 288-292
- [6] KEMERRER, C. F. - SOSA, G. L., "Systems Development Risk in Strategic Information Systems, "Information and Software Technology, (Nisan, 1991), S. 212-223